

SZABÓ Sarolta (szerk.): *Bonas iuris margaritas quaerens. Emlékkötet a 85 éve született Bánrévy Gábor tiszteletére.*
Budapest, Pázmány Press, 2015. 388. ISBN 978-963-308-233-1

2014 novemberében, „Régi és új kihívások a nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga területén” címmel került megrendezésre a Bánrévy Gábor Emlékkonferencia a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Dísztermében karunk egykori kiemelkedő oktatójának, dékán-helyettesének tiszteletére. A kötet Bánrévy Gábor professzor születésének 85. évfordulója alkalmából jelent meg, magába foglalva a novemberi tudományos konferencián elhangzott előadásokat.

Személyesen sajnos nem volt alkalmam megismerni karunk néhai professzor emeritusát, a PPKÉ JÁK Nemzetközi Magánjogi Tanszék demonstrátoraként azonban rengeteg történetet hallottam, olvastam¹ a Tanszék volt tanszékvezető egyetemi tanáráról, az ő legendás empatikus személyiségéről, hatalmas szakértelméről.

A kötetetnyitányaként Dr. Bánrévy Gábor rövid, képekkel tarkított életrajza szolgál, melyből megismerhetjük a professzor életútját, legkiemelkedőbb szakmai érdemeit. Ezt követi a huszonkettő kiváló cikk, melyek felölelik a nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga legkülönbözőbb területeit – olvashatunk a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) jogának aktuális kérdéseiről, a választottbíráskodásban végbemenő legújabb folyamatokról, az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottságáról (UNCITRAL), az akarati autonómia megjelenéséről a család- és öröklési jogban, de megtaláljuk a kötetben a bős–nagygyarosi jogvita, valamint az orosz–ukrán konfliktus gazdasági szankcióinak értelmezését is. Megismerhetjük a versenyjog, a beruházásvédelem területén végbemenő legújabb változásokat, és izgalmas elemzéseket találunk a vallás és választottbíráskodás kapcsolatáról, a külföldi jog alkalmazásának nehézségeiről, valamint a nemzetközi kereskedelmi szerződések jogáról.

A tanulmányok sorát Bóka János *A mellőzöttség érzése – a külföldi jog alkalmazásának mellőzése a magyar bíróságok szemszögéből* címet viselő írása nyitja. A cikk bevezet minket a külföldi jog gyakorlati jogalkalmazási nehézségeibe, eseteken keresztül magyarázza a jogalkalmazás elfogultságát a hazai joggal szemben. Bemutatja a magyar bíróságok „védekezési stratégiáit” a külföldi jog alkalmazása elkerülésére, majd a probléma lehetséges megoldásai felé kalauzolja az Olvasót.

A második, Burián László által írt, *Interperszonális kollíziók, kulturális identitás és vallási választottbíráskodás a 21. században* címet viselő fejezet a személyközi jogösszeütközésekre egyre aktuálisabb problémakörét vizsgálja. A cikk bemutatja, amint az etnikai és kulturális közösségek keveredésével megjelennek az etnikumközi kollíziók, mely összeütközéseket a nemzetközi magánjognak a maga eszközeivel kell kezelnie, megtalálva az egyensúlyt a bevándorló népesség önazonosságához való

¹ SZABÓ Sarolta: Dr. Bánrévy Gábor professzor emlékére. *Ítélet*, XVII. évf. 2. szám, 2014. 3-4.

joga, valamint a befogadó ország értékrendje között. A probléma kezelésének két útja – a hazai fórum előtti jogalkalmazás, illetve a csoportok részére saját fórum biztosítása – bemutatása során megismerhetjük e módszerek előnyeit, hátrányait, illetve az alkalmazásuk során felmerült egyes kérdéseket. Az általános kérdések tisztázása után a Szerző bemutatja az Egyesült Államokbeli megoldást: az alternatív vitarendezést, az iszlám fórumok helyzetét Angliában, majd képet kapunk a keresztény, a zsidó, majd a muszlim választottbíráskodásról is.

A választottbíróóság témakörét másik irányból közelíti meg Lukács Józsefné *Hogyan segítsük a választottbírók munkáját? – Titkársági feladatok a választottbíróági eljárásban* című munkájában. A cikk a választottbíróági eljárást segítő funkciókat ismerteti: az eljárás lebonyolítása szabályainak előkészítését, a kijelölő hatóság intézményét, az adminisztrációs asszisztenciát, valamint az ún. ‘emergency arbitrator’ nagyon izgalmas, új intézményét. Betekintést nyerhetünk az állandó választottbíróóság melletti adminisztráció, a háttérintézmények működésébe, megismerhetjük alapvető feladataikat, bővülésük okát és irányait.

Erdős István az elektronikus kereskedelem nagyon is aktuális kérdésével foglalkozik a Róma I. rendelet megoldásainak tükrében *Az alkalmazandó jog meghatározásának egyes sajátos kérdései az elektronikus úton kötött fogyasztói szerződések esetében* című tanulmányában. A cikk a határokon átnyúló ügyletekhez kapcsolódó tranzakciós költségek tekintetében az alkalmazandó jog kérdéseit boncolgatja, különös tekintettel a jogválasztásra, illetve a hallgatólagos jogválasztás esetén a gyakorlat adta nehézségekre. A modern gazdasági tranzakciók adta kihívásokra hívja fel a figyelmet, olyan érdekességekre is kitérve, mint a hamisan megadott szokásos tartózkodási hely joga, mint alkalmazandó jog problematikája.

A kis értékű követelések európai eljárásának megújulása címet viseli Horváth E. Írisz írása, mely az első közösségi szinten szabályozott polgári peres eljárást létrehozó 861/2007/EK rendelet gyakorlati működését ismerteti, s von le abból a jövőre nézve értékes tapasztalatokat.

Horváth Éva ‘beteg’, vagyis a tartalmilag, vagy a formailag hibás választottbíróági kikötéseket elemzi írásában. A dolgozat azon „rossz klauzulákkal” és azok hatásai-val foglalkozik, melyek téves, hiányos szövegezésük folytán nem érthették el az általuk kiváltani kívánt célt – az ügy választottbíróóság előtti tárgyalását az állami fórum helyett. A választottbíróági szerződés alapfogalmainak tisztázása után esetekkel illusztráltan olvashatunk az írásbeliség klauzulájáról, az egyértelműség elvárásáról, valamint ezek érvényesüléséről a gyakorlatban. A választottbíróági kikötés különleges formáinak ismertetése körében érdekes elemzés található az ÁSZF-beli, valamint az üzletszabályzatba foglalt kikötés érvényesítési módjáról. Az átfogó dolgozat bevezet minket az osztrák, majd az angol gyakorlat világába is.

Horváthy Balázs tanulmányát *Integratív szemlélet a nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogában* címmel írta. A dolgozat a nem kereskedelmi jellegű, társadalmi szempontok nemzetközi kereskedelmi szabályozásba való bevonását vizsgálja. Eme kereskedelmen túlmutató szempontok súlypontja ma a környezetvédelmi, illetve az emberi jogi szabályozásra helyeződött – az írás e szempontok kereskedelmi jogba való beépülésének folyamatát, annak okait vizsgálja.

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma az uniós bíróság gyakorlatában címet viselő írásában Kaponyi Erzsébet írja le a fogyasztók helyzetét a hatályos európai versenyjogi szabályozás tükrében. A dolgozatot olvasva általános képet kapunk a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló 2005/29/EK irányelv szabályozásáról, majd a szabályozáson alapuló gyakorlatról. Számos példa segít megérteni az irányelv teljes körű harmonizációs jellegét. Ezen esetek közül kiemelném a C-540/08. sz. *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG kontra „Österreich”-Zeitungsverlag GmbH ügyet* a bónusszal történő eladás általános tilalmáról, mint tisztességtelen gyakorlatról, valamint a C-288/10. sz. *Wambo BVBA v. JBC NV és Modemakers Fashion NV ügyet* a kiárusítás idejét megelőző árengedmények tisztességes kereskedelmi gyakorlatnak minősüléséről. Számomra a legérdekesebb mégis a magyar vonatkozású C-388/13. sz. *UPC Magyarország Kft. kontra Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság* ügy volt, melyben a bíróságnak a „kereskedelmi gyakorlat” fogalmát kellett vizsgálnia – vajon kereskedelmi gyakorlat-e egyetlen téves információ egyetlen fogyasztóval való közlése?

Az Európai Unió tagállamai által a csatlakozást megelőzően kötött nemzetközi szerződésekről olvashatunk Láncoș Petra *Az Európai Unió tagállamai között a csatlakozást megelőzően létrejött nemzetközi szerződéseinek helyzete, különös tekintettel a vízpótlásról szóló 1995. április 19-i magyar-szlovák megállapodás időbeli hatályának meghosszabbítása* című cikkében. A tanulmány első részében megismerhetjük az „összeegyeztethetetlen szerződés” fogalmát, annak lehetséges kiküszöbölését. Az ezt követő rész konkrétan a vízpótlásról szóló 1995. évi magyar–szlovák megállapodás hatályának meghosszabbítása szempontjából vizsgálja a kérdést, elemezve a bős–nagygyarosi vízpótló rendszerrel kapcsolatos jogvitát. Végül a Szerző a szóban forgó megállapodás Európai Uniói joggal való összeegyeztethetőségéről ad részletes leírást.

A multilaterális kereskedelmi intézményrendszer múltját, jelenét és jövőképét ismerhetjük meg Martonyi János *Az egyenlő elbánás elvének elhalása a világgazdaságban* című tanulmányában. Az államok közötti kereskedelem szabályozásának története az egyenlő elbánás aspektusából tárul fel előttünk, s vezet el a nemzetközi kereskedelmi szabályozás magánjogi egyensúlyhiányának megállapításáig. Míg az áru- és szolgáltatáskereskedelem kerek rendszert alkot, a dolgozat felhívja a figyelmet a magánjogi szabályozás hiányosságaira. A világ – így a jogi szabályozás differenciálódását a dolgozat párhuzamba állítja az egyenlő elbánás előírásának főszabályból kivétellel válásával. Ennek szakaszait is meghatározza: eleinte az eltérés megengedése, majd a regionális integrációk létrejötte, végül az új, univerzális rendszert végleg felváltó szelektív rendszer kialakulása – eme új rendszer azonban törekeny, könnyen váltsága kerül. A GATT és a WTO megállapodások sajátos jogi természetének taglalása után a tanulmány különböző, jövőre vonatkozó megoldási alternatívákat javasol. Zárszóként a Szerző leszögezi: a világ szabályrendszereinek pluralitása sem jelentheti az alapértékek univerzalizálásának feladását.

Mátyás Imre *Gazdasági szankciók mint a politikai viták megoldásának módszere – az ukrán válság* című írásában a háborúindítás jogának korlátozása során szükségessé váló jogintézményt: a gazdasági szankciók kilátásba helyezését mint nemzetközi jogi nyomásgyakorló eszközt mutatja be. A dolgozat áttekinti az orosz nyomás-

gyakorlás történetét Ukrajnában, melynek eredményeként az ukrán nyugati közeledés ellehetetlenült, s az ország belső ellentétei kiéleződtek. Ismerteti a krími helyzetet, a megszállás történetét, a polgárháborús helyzet kialakulásának részleteit. Bemutatja az Európai Unió oldaláról bevezetett gazdasági szankciókat, valamint az orosz választ e lépésekre. Végül egy helyzetképet kapunk a nagyhatalmak konfliktusban való érintettségéről.

Pro lege fori – avagy a kollíziós módszer elméleti szépsége és gyakorlati kudarc címen értekezik Metzinger Péter a kollíziós módszer létjogosultságáról, az anyagi jog kiválasztására szolgáló elméletről és gyakorlatról az Európai Unió kereskedelmi jogi vitáinak vonatkozásában.

Az egyetlen magyar kezdeményezésre létrejött ENSZ intézmény történetét, feladatait és szerkezetét elemzi Milassin László *Az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága (UNCITRAL)* című művében. Részletes leírást kapunk az intézmény felépítéséről, az egyes szervezeti egységek feladatairól. Magát a jogegységesítés technikáját is ismerteti a Szerző a tanulmány második felében, méghozzá a szabályozási technikák szerinti csoportokra bontva. A harmadik rész az UNCITRAL jelen rendszerét taglalja, kiemelve az új kihívásokat, zárszóként a szervezet jövőbeli feladataira is kitérve.

Nagy Csongor István *A magánautonómia jogpolitikai indokai a nemzetközi család- és öröklési jogban* címmel írta tanulmányát. Az írás bevezetőjében a magánautonómia intézményének nemzetközi forrásait, funkcióját ismerhetjük meg, majd esetekkel tarkított elemzést olvashatunk annak egyes megjelenési területeiről – a társaságok személyes jogán át a névviseelésig. Végül összefoglaló képet kapunk a magánautonómia korlátozásának jelenségéről, annak okairól a nemzetközi család- és öröklési jogban.

Nochta Tibor *A magánjogi felelősség irányairól a nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogában* című tanulmányában a terület felelősségi sokszínűségét mutatja be. Különböző jogrendszerek felelősségi szabályozásán keresztül ismerteti a kártérítési felelősség jelenkori funkcióit. A cikk az előreláthatóság kritériumának a szabályrendszerbe való bevezetését szorgalmazza, leírva annak várható előnyeit. Záró gondolatként a Szerző a 2011/0284 (COD) rendeletet elemzi röviden, kiemelve a felelősségi szabályozást érintő cikkelyeket.

Palásti Gábor Péter tanulmányának – *Kptk. – volt – nincs – legyen?* – bevezetésében megemlékezik Dr. Bánrévy Gábor professzor úr szerepéről a Kptk. megalkotásában, feldolgozásában. Ezt követően megtudhatjuk a Kptk. hatályon kívül helyezésének okait – többek között az új Polgári Törvénykönyv hatására meghaladottá váló szabályozást. A Kptk. megszűnésével hátra maradt dilemmát a Szerző orvosolni javasolja: egy új Kptk. létrehozásával, melynek létét többek között a nemzetközi kereskedelmi szerződéses szabályozási igénye indokol.

Az állampolgárság kapcsolódva az Európai Unió nemzetközi magánjogában – változások, kihívások című cikkében Raffai Katalin az állampolgárság, mint kapcsolódó történetébe vezet be minket: leírja, miként válik az elv a nemzetközi jog meghatározó elemévé. Ezt követően vizsgálja a jelen változásokat, az uniós nemzetközi magánjog kialakulásának hatását a kapcsolódólvra. Az esetekkel illusztrált tanulmány

hangsúlyozza a kapcsolóelv változatlanul hatalmas jelentőségét, ugyanakkor rámutat annak átalakuló szerepére a nemzetközi magánjog rendszerében.

A Lisszaboni Szerződésben biztosított uniós hatáskörbővülésről ír Somssich Réka *A beruházásvédelem, mint új uniós kompetencia – az előzmények* című cikkében. Mára az Alkotmányszerződés által előrevetített folyamat elérte csúcspontját, mi szerint az Európai Unió kizárólagos hatáskörrel rendelkezik e területen – kiküszöbölve a tagállamok és a Bizottság közötti hatásköri összeütközéseket. Szemléletes példákon át ismerhetjük meg a hatáskör érvényesítését, tényleges gyakorlását, különös tekintettel a problematikus területekre.

Suri Noémi az öröklési rendelet joghatósági rendszerét mutatja *Gleichlauf von forum und ius mint az öröklési rendelet szabályozási metódusa* című munkájában. Először egy általános képet kapunk az öröklési rendelet joghatósági szabályozásáról, majd az általános, a kizárólagos, a kiegészítő joghatóságot, valamint a jogválasztás menetét mutatja be részletesen a munka. Zárszóként a Szerző értékeli a joghatósági rendszert, kiemelve a joghatóságról való megállapodás lehetővé tételének következményeit.

Fenn/tarthatatlan: A Bécsi Vételi Egyezmény és az írásbeliségre vonatkoztatott magyar fenntartás címén írta tanulmányát Szabó Sarolta, melyben a magyar joggyakorlatot indokolatlanul bonyolító fenntartások létrehozására hívja fel a figyelmet. Írásában a többi Szerződő Államban megfigyelhető tendencia követését javasolja: visszavonni az Egyezményhez korábban tett fenntartásokat. Ezek megtartása ugyanis az Egyezmény egységes alkalmazását nem csak hogy nehezíti, hanem már több, mint tíz éve indokolatlan, minden jogalapot mellőz. A Szerző érvelésében alátámasztja a fenntartások elavult jellegét, s gyakorlati példákkal szemlélteti az általuk okozott jogi bonyodalmakat.

Színes szelétét adja a tanulmánykötetnek Tóth Bianka *A török nemzetközi magánjog: európai hatások oszmán hagyományok* című írása. A cikk ismerteti a török nemzetközi magánjog szabályozási metódust; kiemelten foglalkozik a házassági vagyoni jogi szabályokkal, melyen belül bőven kitér az ajándékozás különleges rendszerére.

A kötetet Vincze Gabriella írása zárja *Egy régi ábránd meghiusul – a Közös Európai Adásvétel (CESL) az európai parlamenti szavazás tükrében* című munkájával. A tanulmány leírja az Európai Polgári Törvénykönyv gondolatának megszületését, annak körvonalazódását, sorsának alakulását a Lando-bizottság munkájától egészen a közös európai adásvételi jogról szóló rendelettervezet megszületéséig. A dolgozathoz megismerhetjük az európai szerződési jog teljes körű egységesítését célul kitűző tervezethez kapcsolódó elhúzódozó jogalkotási folyamatot, valamint a tervezetben 2011 óta bekövetkezett változtatásokat, s azok okait.

A kötet méltó tisztelgés Bánrévy Gábor professzor úr emléke előtt, amely igazodik az ünnepezt szakszakértelméhez, s amely eligazítást ad a tágan értelmezett nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga legaktuálisabb problémái körében.

